

ИШ КАГАЗДАРДЫН ЭЛЕКТРОНДУК ТҮРДӨГҮ МААЛЫМАТТАРЫНЫН КООПСУЗДУК МЕНЕН КАМСЫЗДАЛУУСУНУН АНАЛИЗДЕРИ.

Төрөбеков Бекжан Төрөбекович т.и.д., профессор И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университети, Кыргызстан, 720044, г. Бишкек, пр. Ч.Айтматова 66, e-mail: bekjan2003@mail.ru

Жусуева Наргиза Жолдошбековна улук мугалим, И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университети, Кыргызстан, 720044, г. Бишкек, пр. Ч.Айтматова 66, e-mail: jusueva84@mail.ru

Аннотация. Бул макалада маалыматтык коопсуздук маселелеринде электрондук иш кагаздарынын жүгүртүү тутумунун негизги мүмкүнчүлүктөрү жана алардын коопсуздугунун камсыздалуусунун анализдери талкууланат. Электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумун колдонуу маселеси, талаптарга ылайык электрондук иш кагаздарынын жүгүртүү тутумунун маалыматтык коопсуздугунун белгилүү бир даражага чейинки камсыздалуу маселеси жана толук анализдери көрсөтүлгөн. Жалпы талдоо жүргүзүү үчүн дүйнөлүк рыноктун аткаруучу бийлик органдарында кенири колдонулган программалык камсыздоолору катары: CompanyMedia, Microsoft SharePoint Products and Technologies, 1C: Document Management, LanDocs, DELO, E1 EVFRAT программалырынын анализи жүргүзүлдү. Көпчүлүк тутумдарда маалыматтык

коопсуздуктун кеңири спектрлери бар жана электрондук кол тамга каражаттарын колдонуу модулдары каралган дагы каралган¹. Электрондук кол тамга каражаттарын колдонуунун алкагында маалыматтык коопсуздук тутумдарын баалоо тууралуу маалымат да берилген.

Ачкыч сөздөр. Электрондук кол тамга, маалымат коопсуздугу, электрондук иш кагаздары жүгүртүү тутуму, электрондук маалымат коопсуздугу, анализ, дүйнөлүк рынок, коопсуздук каражат, электрондук эс тутум.

АНАЛИЗ ЗАЩИЩЕННОСТИ ИНФОРМАЦИИ В СИСТЕМАХ ЭЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБОРОТА

Торобеков Бекжан Торобекович д.т.н., профессор Кыргызский государственный технический университет им. И. Раззакова, Кыргызстан, 720044, г. Бишкек, пр. Ч.Айтматова 66, e-mail: bekjan2003@mail.ru

Жусуева Наргиза Жолдошбековна улук мугалим, Кыргызский государственный технический университет им. И. Раззакова, Кыргызстан, 720044, г. Бишкек, пр. Ч.Айтматова 66, e-mail: jusueva84@mail.ru

Аннотация. На данной статье рассмотрены основные возможности систем электронного документооборота в вопросах обеспечения информационной безопасности. Вопрос использования системы электронного документооборота неразрывно связан с вопросом обеспечения определенного уровня информационной безопасности самой системы электронного документооборота, в соответствии с требованиями. Для проведения общего анализа были рассмотрены прикладные программные, широко используемые в органах исполнительной власти мирового рынка, такие как например: CompanyMedia, Microsoft SharePoint Products and Technologies, 1С: Иш кагаздарыооборот, LanDocs, ДЕЛО, E1 ЕВФРАТ.

Во многих системах присутствует большой набор средств обеспечения информационной безопасности и предусмотрены модули для использования средств электронной подписи. Проведено оценки системам обеспечения информационной безопасности в рамках применения средств электронной подписи.

Ключевые слова. Электронная подпись, информационная безопасность, система электронный документооборот, анализ, безопасность информации, электронная память, инструмент безопасности.

ANALYSIS OF SECURITY OF INFORMATION IN THE SYSTEMS OF ELECTRONIC DOCUMENT CIRCULATION

Torobekov Bekzhan Torobekovich professor, doctor of technical sciences, Kyrgyz State Technical University named after I. Razzakova Bishkek city, Aitmatov avenue 66, e-mail: bekjan2003@mail.ru

Zhusueva Nargiza Zholdoshbekovna senior lecturer, Kyrgyz State Technical University named after I. Razzakova Bishkek city, Aitmatov avenue 66 e-mail: jusueva84@mail.ru

Annotation: In the present article the basic capabilities of electronic document management in matters of information security. Question the use of electronic document management system is inextricably linked to the issue of providing a certain level of security of the system of electronic document in accordance with the requirements of the governing documents. Were taken for analysis software products distributed in the executive Russia: CompanyMedia, Microsoft SharePoint Products and Technologies, 1С: Document, LanDocs, CASE, E1 Euphrates. In systems present a large set of information security, also provides modules for use of electronic signatures. Estimates of the information security system in the framework of the application of electronic signatures.

Keywords: digital signature, information security, electronic document management system, analysis, information security, electronic memory, security tool.

Ар кандай уюмдун ички ишинин процесстерин автоматташтыруу көпчүлүк учурда электрондук иш кагаздары жүгүртүү тутумуна ээ болууга муктаждык жаралып келет.

¹ Электрондук кол тамга -

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BF%D0%B8%D1%81%D1%8C

Электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумдары бул: «...Бул маалыматтык иш кагаздары менен иштөөнү алардын бүткүл жашоо циклин (түзүү, өзгөртүү, сактоо, издөө, классификациялоо), ошондой эле кызматкерлердин өз ара аракеттенүү процесстерин автоматташтыруу тутуму»[1].

Бирок, электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумун сатып алуу толугу менен маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуу көйгөйүн чечүү зарылчылыгына алып келет, айрыкча, эгерде электрондук иш кагаздарын жүгүртүүнүн укуктук мүнөзүн түзүү пландаштырылган учурлар катталган болсо.

Мисал катары дүйнөлүк рыноктогу электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумунун лидерлери болуп саналган бир нече программалык өндүрүмдөрдү бөлүп көрсөтсө болот, алар: CompanyMedia, Microsoft SharePoint Products and Technologies, IC: Document management, LanDocs, DELO, E1 EVFRAT.

Бул мисалдардын алкагында сунушталган тутумдардын салыштырылган негизги параметрлери катары, электрондук иш кагаздары жүгүртүү тутумунда маалыматтын коопсуздугу жана маалыматты коргоону камсыз кылуунун стандарттык каражаттары алынды, алар:

- Системанын колдонуучусунун аутентификациясы (аутентификация денгээлдеринин саны).
- Тутум колдонуучуларына жетүү укугун бөлүштүрүү.
- Электрондук кол тамганы колдоо.
- Маалыматтарды шифрелештирүү.
- Колдонуучулардын тутумундагы иштерин каттоо жана текшерүү.

Жогоруда келтирилген параметрлерге ылайык электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумун кароонун натыйжалары №1 таблица – «Электрондук иш кагаздары жүгүртүү тутумдарынын маалыматтык коопсуздук параметрлерин салыштыруу» көрсөтүлгөн. Бул маалыматта көрсөтүлгөндөй заманбап электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумдары маалыматтык коопсуздук чөйрөсүндө керектүү талаптарды аткарып, электрондук иш кагаздары жүгүртүүнүн укуктук мүнөзүн уюштурууда маалыматтык коопсуздуктун керектүү денгээлде камсыз кылгандыгын көрө аласыз [2; 3].

Таблица №1

Электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумдарынын маалыматтык коопсуздук параметрлерин салыштыруу.

Параметрлер	Company Media	Microsoft SharePoint	IC: Иш кагаздары жүгүртүлүшү	LanDocs	ДЕЛО	E1 EVFRAT
1	3	3	2	2	2	2
2	+	+	+	+	+	+
3	+	+	+	+	+	+
4	+	+	+	+	+	+
5	+	+	+	+	+	+

Бардык артыкчылыктарга карабастан, маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуу боюнча иш-чаралар туруктуу мүнөзгө ээ болгон олуттуу факторду болбой койбойт, атап айтканда алар электрондук кылмыш иш-аракеттерине каршы иш-чараларды колдонуу мүмкүнчүлүктөрү реалдуу күн тартибинде иш жүзүндө аткарылбай жатат, сүрөттөлгөн тутумдарда колдонуучунун бир эле мезгилде өз ара аракеттенүү тутумунун иштеп чыкан маалыматтары да көрсөтүлгөн.

Андыктан, аныкталган кемчиликти жоюу үчүн колдонуучулардын аракеттерин текшерүү тутумун, электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумун реалдуу күн тартибинде маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуучу инциденттин алдын алуу максатында

көзөмөлдөө иш-чараларын колдонуу мүмкүнчүлүгүн иштеп чыгуу зарылдыгы келип чыгат. Ушул максатта маалыматтык коопсуздук тутумун электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумуна айландыруу натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн өзгөрүлүп жаткан реалдуу убакыттын алкагындагы иш-аракеттердин мүмкүнчүлүгүнө көңүл буруу керек, ошону менен бирге маалыматтык коопсуздук көйгөйлөрүн жоюу процессинде ар түрдүү зыян келтирүүчү факторлорду терең анализдөө, негизги көгөй жараткан факторлорду тактоо менен азайтуу иш чаралары каралышы муктаждыгы келип чыгат.

Мындан тышкары, бул чаралар, биринчи кезекте, классикалык инсайдердик концепцияга салыштырмалуу көбүрөөк экономикалык зыян келтириши мүмкүн болгон фактор катары электрондук кол тамга менен иштеген тутумдарга байланыштуу экендигин белгилей кетүү керек. [4,6].

Жыйынтыктап айтканда, электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумуна маалыматтык коопсуздукту башкаруунун автоматташтырылган тутумун киргизүү менен электрондук иш кагаздарын жүгүртүү тутумунда электрондук кол тамганы колдонуу жогоруда айтып өткөн коопсуздук көйгөйлөрүндөгү тобокелдиктердин денгээлин төмөндөтүшү мүмкүн деген корутунду келип чыкты. [5]

Колдонулган адабияттардын тизмеси

1. Золотарев В.В., Лапина Е.В. Электрондук иш кагаздары жүгүртүү тутумдары: окуу куралы. колдонмо / SibGAU. Красноярск, 2012.96 с.
2. ГОСТ Р 6.30-2003. Бирдиктүү иш кагаздары тутумдары. Уюштуруу-тескөө иш кагаздарытеринин бирдиктүү тутуму. Иш кагаздарын жүргүзүүгө талаптар. Киришүү. 2003-07-01. М. : Стандарттар басмасы, 2003.20 б.
3. ГОСТ Р 51141–98. Иш кагаздарын жүргүзүү жана архивдөө. Терминдер жана аныктамалар. Киришүү 1999-01-01. Москва: Стандарттар басмаканасы, 1999.12 б.
4. Инсайдерлер [Электрондук ресурс]. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Insider> (кирүү датасы: 03.003.2013).
5. Электрондук кол тамга - <https://iecp.ru/ep>
6. Воробьев А.Е. Основные пути повышения эффективности финансирования НИР вузов / А.Е. Воробьев, Б.Т. Торобеков // Известия Кыргызского государственного технического университета им. И. Раззакова. 2014. № 32-1. С. 523-524.
7. Торобеков Б.Т. Методологические основы разработки стратегии развития вуза в современных условиях / Б.Т. Торобеков // Известия Кыргызского государственного технического университета им. И. Раззакова. 2014. № 32-1. С. 288-294.